

УВОД

Заједница ауто-школа Србије ангажовала је стручњаке из своје средине, који су уз помоћ и сарадњу са стручњацима који се баве обуком и образовањем саобраћајних кадрова на средњим, вишим и високим школама и факултетима, сачинили ову електронску књигу (Приручник), која у 13 тема обрађује предвиђене садржаје програма обуке возача моторних возила свих категорија.

Предвиђени програмски садржаји обрађени су у 13 тематских целина у обиму који обухвата садржаје за све категорије возача, а у реализацији обуке инструктори возње и предавачи теоријске обуке обрађиваће делове у обиму који се односе на одређене категорије возача.

Кандидатима се омогућава да у процесу обучавања лакше прате излагања инструктора возње и предавача теоријске наставе, али и да се унапред упознају са градивом које се обрађује, а стоји им на располагању да би се шире упознали са садржајима који су обрађени у овом Приручнику. То обавезује реализаторе обуке да у обради наставних часова излажу садржаје сагласно са обрађеним у Приручнику, да би се у реализацији обуке остваривала заједничка активност наставника и ученика на што бржем и лакшем разумевању и трајном усвајању потребног знања и вештине у управљању моторним возилом на безбедан начин и уз сагласност са саобраћајним правилима и техником безбедне возње.

Реализатори обуке могу лако садржаје из Приручника кандидатима да изложе путем пригодне презентације, а кандидати ће те садржаје лакше разумети и усвајати их у процесу обучавања. Овим путем остварује се активно јединство у реализацији наставе између наставника и ученика и постиже се већи степен у обучавању.

Материја обрађена у Приручнику коресподентна је са тестовима, односно питањима која се обрађују путем тестова. Због тога је успех у разумевању питања која се обрађују у тестовима условљен познавањем изложене материје у овом Приручнику. Погрешно је уверење да се могу саобраћајна правила и сигнализација лакше и брже савладати само решавањем тестова, или пак, почети обуку коришћењем тестова без савладавања изложене материје у Приручнику.

Због жеље да се што брже омогући кандидатима потребна литература за праћење наставе и савладавање прописаног наставног градива за одређене категорије возача, сачињен је овај Приручник у електронском облику, а у току је рад и на његовом издању у писаном облику. То

додатно издање обрађиваће исте програмске садржаје који се разрађују по програмираним наставним часовима посебно за одређене категорије возачких дозвола. На овај начин литература која ће се користити у обуци возача биће употпуњена и омогућиће реализаторима обуке лакши рад, а кандидатима боље обучавање за успешније полагање возачког испита и безбедно учешће у саобраћају.

Заједница АШС ће истраживати утицај ове литературе на успешност обучаваних по њој и обезбеђиваће потребне иновације. Зато је корисна свака добронамерна сугестија која ће се разматрати и користити при изради новог издања литературе.

1. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА

1.1 ПОЈАМ, ЗНАЧАЈ И ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА

(Питања: Основе безбедности саобраћаја и појмови од 1. до 4.)

Саобраћајни систем је окружење у којем возач мора да управља возилом. Саобраћајни систем, у суштини, чине човек, возило и пут. Возило и пут имају своје саобраћајно-техничке карактеристике које су непроменљиве. Из овог разлога возач мора своје понашање да усклађује са саобраћајним прописима у променљивим саобраћајним ситуацијама и да возњу прилагођава према особини и стању пута којим се креће и возилу са којим управља. Несавршеност људске природе је главна препрека у овом прилагођавању.

Човек је одговорни и креативни субјект саобраћајног система у коме се појављује као учесник у саобраћају и као креатор елемената саобраћајног система (човека, возила и пута са окружењем). Степен успешности у прилагођавању човека осталим елементима саобраћајног система је основни показатељ степена безбедности друмског саобраћаја.

У последње две деценије друмски саобраћај се код нас развијао врло брзо, тако да већ данас заузима значајно место у привредном и друштвеном животу земље. Даљи развој производних снага, туризма, културе и других подручја друштвено економског живота, а посебно све наглашенији међународни карактер саобраћаја, намеће неодложну потребу за његовим још бржим развојем и осавремењивањем.

Број моторних и других возила је у сталном порасту. Непрекидним усавршавањем конструкције, применом најсавременијих достигнућа науке и технологије, моторна возила постају све поузданија, бржа и удобнија превозна средства. Грађена за најразличитије намене, широко се примењују у свим подручјима привређивања, а превоз путника и робе на већој удаљености економски је сасвим оправдан.

Оспособљавање потребног стручног кадра за друмски саобраћај, техничка, а посебно саобраћајна култура већине учесника у саобраћају, заостају за динамичним развојем друмског саобраћаја. Незнање и непажња остављају тешке последице: све је више саобраћајних нагода које узимају животе и стварају огромну материјалну штету. Само масовним, системским и сталним образовним и васпитним радом свих учесника

у саобраћају, а посебно возача моторних возила, те се последице могу ублажити.

Законом о безбедности саобраћаја на путевима уређују се правила саобраћаја, понашање учесника у саобраћају на путу, ограничења саобраћаја, саобраћајна сигнализација, знаци и наредбе којих се морају придржавати учесници у саобраћају, услови које морају да испуњавају возачи за управљање возилима, оспособљавање кандидата за возаче, полагање возачких испита, право на управљање возилима, издавање возачких дозвола, издавање налепница за возила за особе са инвалидитетом, услови које морају да испуњавају возила, технички прегледи, испитивање и регистрација возила, посебне мере и овлашћења који се примењују у саобраћају на путу, као и друга питања која се односе на безбедност саобраћаја на путевима (у даљем тексту: безбедност саобраћаја). Наведеним законом уређују се основни услови које морају испуњавати путеви у погледу безбедности саобраћаја.

Контролу и непосредно регулисање саобраћаја на путевима врши Министарство унутрашњих послова – Управа саобраћајне полиције и подручне полицијске управе путем овлашћених *униформисаних полицијских службеника*, док контролу над возачима и возилима могу вршити и *полицијски службеници у грађанским оделима*.

Непосредно регулисање саобраћаја у зони школе могу осим *униформисаних полицијских службеника* вршити и *школске саобраћајне патроле и саобраћајне патроле грађана*.

На делу пута на коме се изводе радови непосредно регулисање саобраћаја могу вршити *униформисани полицијски службеници* и овлашћена *лица извођача радова или управљача пута*.

1.2 ОСНОВНА НАЧЕЛА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА

(Питања: Основе безбедности саобраћаја и појмови од 5. до 9.)

Сваки учесник у саобраћају дужан је да се понаша на начин којим неће ометати, угрозити или повредити друге учеснике, као и да предузме све потребне мере ради избегавања или отклањања опасних ситуација насталих понашањем других учесника у саобраћају, ако себе или другог тиме не доводи у опасност.

Лицу које није способно или је ограничено способно за безбедно учешће у саобраћају, учесник у саобраћају је дужан да пружи помоћ, осим ако тиме себе излаже опасности.

Сваки произвођач возила, делова и опреме за возила дужан је да обавља послове тако да возила учествују безбедно у саобраћају на путевима. Делатност одржавања, поправљања или преправљања возила може да врши правно лице које је добило дозволу од *Министарства за трговину и услуге*.

Такође, сви корисници возила су дужни да обезбеде да њихова возила у саобраћају на путевима буду *технички исправна*.

Сваки правни субјекат који врши пројектовање, изградњу, реконструкцију, одржавање и управљање путевима дужан је да те послове обавља тако да се омогућава безбедно одвијање саобраћаја на путевима.

Посебна одговорност је дефинисана за спровођење мера саобраћајног образовања и васпитања у циљу *стицања знања, вештина и навика неопходних за безбедно учешће у саобраћају, унапређивања и учвршћивања позитивних ставова и понашања значајних за безбедно учешће у саобраћају*.

Ову одговорност имају:

- породица,
- органи и организације надлежни за бригу о деци,
- органи и организације надлежни за послове образовања,
- органи надлежни за унутрашње послове,
- органи надлежни за послове саобраћаја,
- органи надлежни за послове здравља,
- Агенција за безбедност саобраћаја,

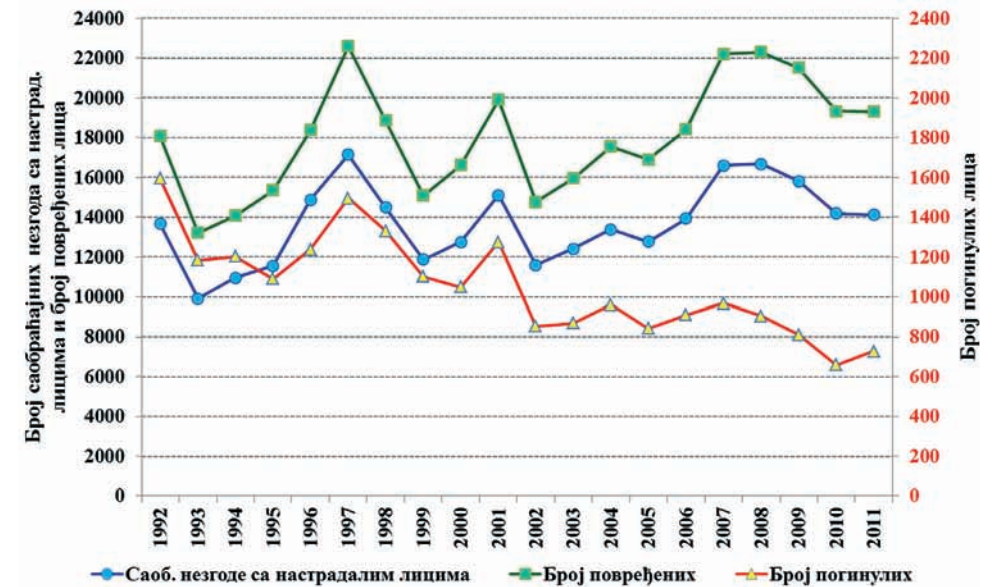
- органи локалне самоуправе,
- предшколске установе, основне и средње школе,
- стручне и научне институције које се баве безбедношћу,
- средства јавног информисања,
- удружења и групе грађана које се баве безбедношћу саобраћаја, бригом о деци и омладини.

Свако правно лице које врши оспособљавање кандидата за возаче дужно је да оспособљавање спроводи на начин који обезбеђује да кандидат стекне теоријска и практична знања и вештине које су потребне за самостално и безбедно управљање возилом у саобраћају на путу.

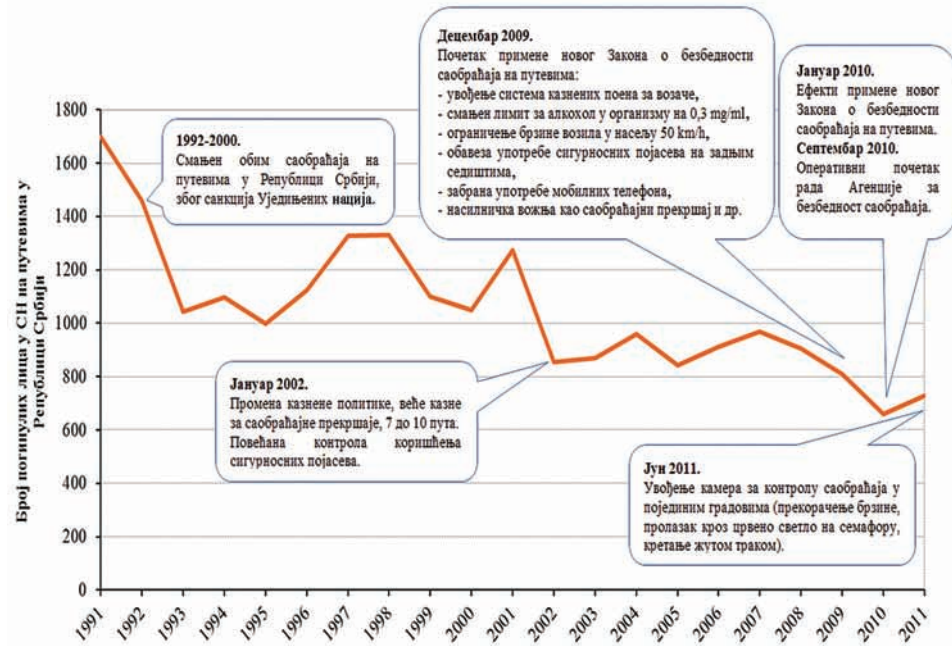
1.3 САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ, ЊИХОВИ УЗРОЦИ И ПОСЛЕДИЦЕ

Саобраћајна незгода је незгода која се догодила на путу или је започета на путу, у којој је учествовало најмање једно возило у покрету и у којој је најмање једно лице погинуло или повређено, или је настала материјална штета.

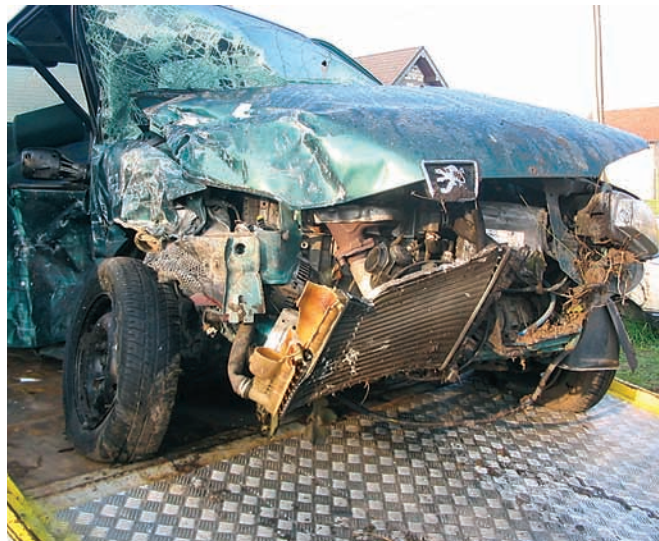
Динамичан развој саобраћаја на нашим путевима током прошлог века пратиле су озбиљне последице и угрожавања људских живота и имовине. Развојем саобраћаја повећавао се и број саобраћајних незгода и настрадалих лица у њима, тако да је у првој декади овог века на путевима у Србији сваке године евидентирано преко 15.000 незгода са настрадалим лицима, у којима је гинуло и до 1.000 људи, а било повређено преко 20.000 лица. Значајним ангажовањем целе друштвене заједнице и бројним акцијама које су уследиле након доношења новог Закона о безбедности саобраћаја на путевима, пораст броја незгода и настрадалих лица је заустављен, па и смањен.

Процентуално учешће ПОГИНУЛИХ лица по КАТЕГОРИЈАМА учесника

Годишњи број погинулих лица у саобраћајним незгодама на путевима у Републици Србији и промена друштвених околности у којима се одвијао саобраћај у периоду 1991–2011.

При изучавању саобраћајних незгода мора се поћи од чињенице да су оне изазване узајамним деловањем бројних фактора, односно чинилаца, чији утицај није увек у потпуности познат. Да би се на прави начин схватили узроци незгода, потребно је да се сагледају и анализирају међусобни односи ових чинилаца.

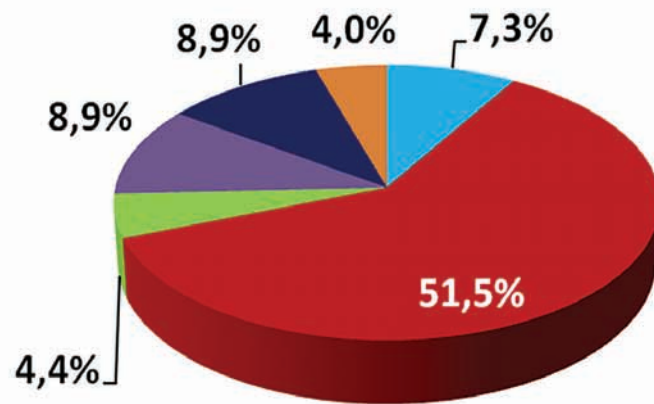
Међутим, ако се овај проблем жели поједноставити, многобројни узроци незгода могли би да се сврстају у две свеобухватне категорије: на оне који потичу од човека, његовог понашања и особина (субјективни фактори) и на чиниоце који се односе на средину, пут, возило, саобраћај, регулативу, прегледност, видљивост и сл., односно техничке, природне и друштвене факторе (објективни фактори).

Како је већ истакнуто, незгоде настају под дејством утицаја бројних чиниоца који су у узајамној спрези, а они се могу категорисати у три основне групе система: човек, возило, пут и околина.

Активна безбедност подразумева мере и активности чији је циљ спречавање саобраћајних незгода, док је циљ пасивне безбедности да последице саобраћајних незгода буду што блаже.

Званична статистика о саобраћајним незгодама, која се води у оквиру Министарства унутрашњих послова по јединственој методологији, прати узроке саобраћајних незгода.

- Психофизичко стање
- Брзина
- Претипцање и обилажење
- Непрописне радње (скретање, окретање...)
- Првенство пролаза
- Грешке пешака

НАЈЧЕШЋИ УЗРОЦИ САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА - % учешће ПОГИНУЛИХ

Највећи број саобраћајних незгода се догоди услед грешака возача при управљању возилом непрописном или превеликом брзином, у психофизичким умањеним способностима услед конзумирања алкохола или услед предузимања непрописних радњи у саобраћају.

Многа научна истраживања у свету су показала да проценат саобраћајних незгода где је евидентиран узрок пут и возило је много већи него што наша званична статистика приказује.

Алкохол директно утиче на психофизичке могућности возача тако да их драстично умањује и на тај начин омогућава прављење низа грешака у поступцима возача које изазивају саобраћајну незгоду.

Брзина кретања је узрок који доводи до веома тешких последица које се манифестују тешким телесним повредама, па неретко и смрћу неког од учесника у незгоди и обавезно са великом материјалном штетом.

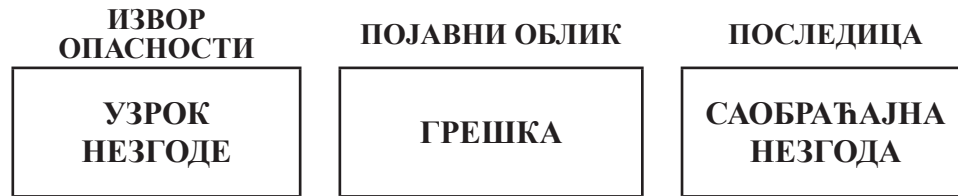
За путнике у возилу које се креће брзином од 80 km/čas вероватноћа фаталног исхода је 20 пута већа него што би била при брзини од 30 km/čas.

Пешаци имају 90% више шансе да преживе судар при брзини од 30 km/čas или испод, али мање од 60% шанси уколико је до удара дошло при брзини од 50 km/čas или изнад. Вероватноћа да пешак погине повећава се 8 пута како се брзина повећава за само 20 km/čas (од 30 km/čas до 50 km/čas).

БРЗИНА	ПУТ РЕАГОВАЊА	ПУТ КОЧЕЊА	ЗАУСТАВНИ ПУТ	ВРЕМЕНСКИ УСЛОВИ
50 km/h	14 m	15 m	29 m	СУВ КОЛОВОЗ
	14 m	31 m	45 m	МОКАР КОЛОВОЗ
60 km/h	17 m	22 m	39 m	СУВ КОЛОВОЗ
	17 m	45 m	62 m	МОКАР КОЛОВОЗ
80 km/h	22 m	40 m	62 m	СУВ КОЛОВОЗ
	22 m	81 m	103 m	МОКАР КОЛОВОЗ
100 km/h	28 m	62 m	90 m	СУВ КОЛОВОЗ
	28 m	127 m	155 m	МОКАР КОЛОВОЗ
120 km/h	33 m	90 m	123 m	СУВ КОЛОВОЗ
	33 m	182 m	215 m	МОКАР КОЛОВОЗ

ВРЕМЕ КОЈЕ ПРОТЕКНЕ ОД УОЧАВАЊА ОПАСНОСТИ ДО ТРЕНУТКА ПОЈАВЕ КОЧЕЊА (ВРЕМЕ РЕАГОВАЊА СИСТЕМА ВОЗАЧ - ВОЗИЛО), ИЗНОСИ ОКО 1 s (ВОЗАЧ 0,8 s и ВОЗИЛО 0,2 s)

Грешке које возач чини при управљању својим возилом, а посебно непоштовање првенства пролаза или претицање и обилажење, доводе обично до чеоних судара чије последице су тешке телесне повреде, па и смрт неког од учесника у саобраћајној незгоди.

Слика 1. Основни алгоритам настанка саобраћајне незгоде

Узроци саобраћајних незгода су извори опасности у саобраћају који утичу на стварање грешке као појавног облика овог узрока.

На пример: непрописна или неправилна возња је појавни облик (грешка), а њен узрок је оно што је непосредно утицало на унутрашњи извор понашања возача да направи такву грешку.

Или: возња под утицајем алкохола је узрок незгоде у виду налетања возила на пешака, јер је због тога возач начинио грешку у виду неблаговременог уочавања.

Најчешће грешке возача су:

- непрописна/неприлагођена брзина,
- неправилно мимоилажење,
- неуступање првенства пролаза,
- непрописно претицање или обилажење,
- непажња/расејаност,
- непрописно заустављање и паркирање,
- непрописно кретање, скретање и окретање,

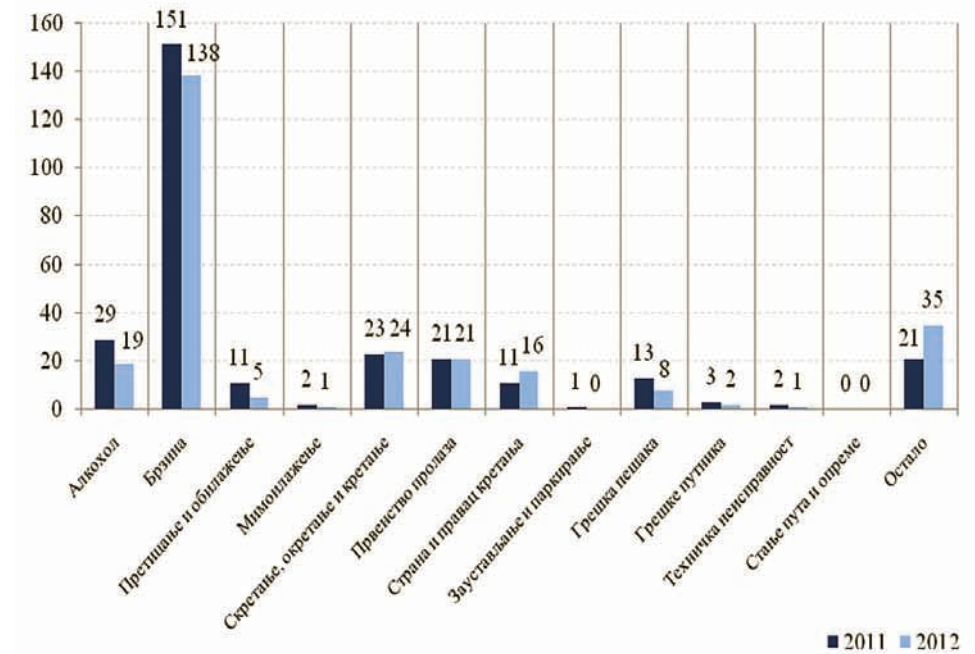
Ове грешке се дешавају под утицајем најчешће уочених узрока:

- алкохол и друга омамљујућа средства,
- умор,
- болесна стања која умањују способност,
- остала психофизичка стања и својства,
- недовољно знање и вештина,
- пут и опрема пута,
- возило (са својим активним елементима),
- климатски услови (снег, киша, магла, и сл.).

Постоји широка лепеза друштвених и природних фактора који утичу на развој, снагу, јачину и димензију појединих узрока.

Као основни фактори истичу се:

- разни друштвени односи и стања,
- недовољно знање о овим појавама и карактеристикама,
- ставови, схватања, предрасуде и заблуде,
- неефикасан систем реаговања друштва,
- низак ниво саобраћајне културе,
- толерисање и неадекватно понашање институција и државних органа,
- породица и шира социјална средина.

Пример анализе узрока и грешки настанка саобраћајних незгода који се може издвојити на основу постојеће базе података саобраћајних незгода МУП-а Србије

1.4 ЗНАЧЕЊЕ ИЗРАЗА КОЈИ СЕ КОРИСТЕ У ПРОПИСИМА О БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

(Питања: Основе безбедности саобраћаја и појмови од 10. до 170.)

Законом су дефинисани одређени изрази и појмови који се користе у безбедности саобраћаја.

Изрази употребљени у Закону о безбедности саобраћаја имају следеће значење:

1. **Саобраћај** је кретање возила и лица на путевима, чије је понашање уређено у циљу његовог безбедног и несметаног одвијања.
2. **Пут** је изграђена, односно утврђена површина коју као саобраћајну површину могу да користе сви или одређени учесници у саобраћају, под условима одређеним законом и другим прописима.
3. **Јавни пут** је пут од општег значаја који могу да под једнаким условима користе сви или одређени учесници у саобраћају и који је надлежни орган прогласио као такав.
4. **Некатегорисани пут** је пут који може под једнаким условима да користи већи број корисника.
5. **Аутопут** је државни пут намењен искључиво за саобраћај мотоцикала, путничких возила, теретних возила и аутобуса, са или без прикључних возила, са физички одвојеним коловозним тракама за саобраћај из супротних смерова, са најмање две саобраћајне траке по смеру и једном зауставном траком за сваки смер, без укрштања у нивоу са другим путевима и железничким или трамвајским пругама, са потпуном контролом приступа, на који се може укључити или искључити само одређеним и посебно изграђеним јавним путем и као такав обележен прописаним саобраћајним знаком.
6. **Мотопут** је државни пут намењен искључиво за саобраћај мотоцикала, путничких возила, теретних возила и аутобуса, са или без прикључних возила и као такав обележен прописаним саобраћајним знаком.
7. **Улица** је јавни пут у насељу који саобраћајно повезује делове насеља.
8. **Противпожарни пут** је посебно обележни уздужни део око стамбених објеката, гаражних простора, спортских и других пословних објеката на којима је забрањено заустављање и паркирање возила.
9. **Земљани пут** је пут без изграђеног коловозног застора, па и када на прикључку на други пут има изграђен коловозни застор.

10. **Коловоз** је део пута намењен првенствено за кретање возила,
11. **Коловозна трака** је уздужни део коловоза намењен за саобраћај возила у једном смеру.
12. **Саобраћајна трака** је обележени уздужни део коловозне траке намењен за саобраћај једне колоне возила.
13. **Бицикличка трака** је саобраћајна трака намењена искључиво за саобраћај бицикала, мопеда и лаких трицикала.
14. **Саобраћајна трака за спора возила** је саобраћајна трака којом се морају кретати спора возила која се крећу брзином мањом од одређене да не би ометала саобраћај других возила.
15. **Заушавна трака** је обележени уздужни део пута намењен искључиво за заустављање возила која се због непредвидивих разлога морају зауставити (неисправност, изненадна неспособност возача за управљање возилом и сл.).
16. **Саобраћајна трака за укључивање** је саобраћајна трака намењена за укључивање возила на пут.
17. **Саобраћајна трака за искључивање** је саобраћајна трака намењена за искључивање возила са пута.
18. **Саобраћајна трака за возила јавног превоза путника** је саобраћајна трака намењена искључиво за кретање возила јавног превоза путника и која може бити изграђена тако да се по њој могу кретати трамваји.
19. **Раскрсница** је део коловоза на коме се укрштају, спајају или раздвајају путеви у истом нивоу.
20. **Трамвајска баштица** је посебно уређен део пута намењен искључиво за кретање трамваја.
21. **Тротоар** је посебно уређен део пута поред коловоза намењен првенствено за кретање пешака.
22. **Паркиралиште** је део пута намењен, уређен и означен првенствено за паркирање возила, који се састоји од једног или више паркинг места.
23. **Паркинг место** је означени део паркиралишта искључиво намењен за паркирање једног возила.
24. **Пешачки прелаз** је означени део коловоза намењен за прелазак пешака преко коловоза.
25. **Пешачка стаза** је пут који је намењен искључиво за кретање пешака.
26. **Бицикличка стаза** је пут намењен искључиво за кретање бицикала.

27. **Трг** је посебан плато намењен кретању и окупљању пешака који је дефинисан урбанистичким плановима и проглашен од стране органа локалне самоуправе.
28. **Прелаз пута преко пруге** је место на којем се у истом нивоу укрштају пут и железничка или трамвајска пруга.
29. **Пешачко острво** је обележени или уздигнути део коловоза који је одређен за привремено задржавање пешака који прелазе преко коловоза, улазе или излазе из возила за јавни превоз путника.
30. **Насеље** је изграђен, функционално обједињен простор, који је намењен за живот и рад становника и чије су границе обележене одговарајућим саобраћајним знаком, (измене 28. 7. 2010).
31. **Возило** је средство које је по конструкцији, уређајима, склоповима и опреми намењено и оспособљено за кретање по путу.

32. **Бицикл** је возило са најмање два точка које се покреће снагом возача, односно путника, која се помоћу педала или ручица преноси на точак, односно точкове.
33. **Моторно возило** је возило које се покреће снагом сопственог мотора, које је по конструкцији, уређајима, склоповима и опреми намењено и оспособљено за превоз лица, односно ствари, за обављање радова, односно за вучу прикључног возила, осим шинских возила.

34. **Мопед** је моторно возило са два точка чија највећа конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, не прелази 45 km/h, при чему радна запремина мотора, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем не прелази 50 cm³, или са мотором чија највећа трајна номинална снага не прелази 4 kW када возило има електрични погон.
35. **Лаки трицикл** је моторно возило са три точка чија највећа конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, не прелази 45 km/h, при чему радна запремина мотора, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем са погоном на бензин, не прелази 50 cm³, или чија нај-

- већа ефективна снага мотора не прелази 4 kW када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем са другом врстом погонског горива, или чија највећа трајна номинална снага мотора не прелази 4 kW када возило има електрични погон.
36. **Мотоцикл** је моторно возило са два точка или са три точка асиметрично распоређена у односу на средњу подужну раван возила (мотоцикл са бочним седиштем), чија највећа конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, прелази 45 km/h, или са мотором чија радна запремина мотора, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем прелази 50 cm³, или са мотором чија највећа трајна номинална снага прелази 4 kW када возило има електрични погон.
37. **Тешки трицикл** је моторно возило са три точка, симетрично распоређених у односу на средњу подужну раван возила, чија највећа конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, прелази 45 km/h, или са мотором чија радна запремина мотора, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем са погоном на бензин, прелази 50 cm³, или чија највећа ефективна снага мотора прелази 4 kW када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем са другом врстом погонског горива или чија највећа трајна номинална снага мотора прелази 4 kW када возило има електрични погон.
38. **Лаки четвороцикл** је моторно возило са четири точка, чија маса не прелази 350 kg, што не укључује масу батерија возила са електричним погоном, чија највећа конструктивна брзина, без обзира на начин преноса, не прелази 45 km/h, при чему радна запремина мотора, када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем са погоном на бензин, не прелази 50 cm³, или чија највећа ефективна снага мотора не прелази 4 kW када возило има мотор са унутрашњим сагоревањем са другом врстом погонског горива, или чија највећа трајна номинална снага мотора не прелази 4 kW када возило има електрични погон.
39. **Тешки четвороцикл** је моторно возило са четири точка, осим лаког четвороцикла, чија маса не прелази 400 kg, односно 550 kg за теретна возила, што не укључује масу батерија возила са електричним погоном, и чија највећа ефективна снага, односно највећа трајна номинална снага мотора не прелази 15 kW.
40. **Возило за превоз путника** је моторно возило првенствено намењено за превоз лица, чија је маса већа од 400 kg и чија највећа ефективна снага, односно највећа трајна номинална снага мотора је већа од 15 kW.

41. **Путничко возило** је возило за превоз путника које има највише девет места за седење, укључујући и место за седење возача.
42. **Аутобус** је возило за превоз путника које има више од девет места за седење, укључујући и место за седење возача.
43. **Тролејбус** је аутобус који се преко проводника напаја електричном енергијом.
44. **Теретно возило** је моторно возило са најмање четири точка, које је намењено за превоз терета, односно вршење рада на начин да се возилом не може превозити никакав други терет, односно вучу прикључних возила, чија је маса већа од 550 kg и чија највећа ефективна снага, односно највећа трајна номинална снага мотора је већа од 15 kW.
45. **Скуп возила** је састав вучног возила и прикључног, односно прикључних возила, који у саобраћају на путу учествује као једна целина.

46. **Туристички воз** је скуп возила који чине вучно возило и прикључна возила, намењен за превоз путника у парковима, хотелско-туристичким и сличним насељима, на површини на којој се не обавља саобраћај и путу на коме се саобраћај обавља у туристичке сврхе и чија највећа конструктивна брзина кретања не прелази 25 km/h.
47. **Радна машина** је моторно возило које је првенствено намењено за извођење одређених радова (комбајн, ваљак, грејдер, утоваривач, ровокопач, булдожер, виљушкар и сл.) и чија највећа конструктивна брзина кретања не прелази 45 km/h.
48. **Трактор** је моторно возило које има најмање две осовине и које је првенствено намењено за вучење, гурање, ношење или погон измењивих прикључака за извођење првенствено пољопривредних, шумских или других радова и за вучу прикључних возила за трактор.
49. **Мотокултиватор** је моторно возило које се састоји из погонско-управљачког и товарног дела, који су конструктивно раздвојиви, а у саобраћају на путу учествују искључиво као једна целина, чији погонски део према конструкцији, уређајима, склоповима и опреми је намењен и оспособљен за гурање, вучење, ношење или погон

изменљивих прикључака за извођење пољопривредних радова, чија највећа конструкцијска брзина није већа од 30 km/h и чија снага мотора није већа од 12 kW.

50. **Прикључно возило** је возило које је по конструкцији, уређајима, склоповима и опреми намењено и оспособљено да буде вучено од другог возила, а служи за превоз путника, односно ствари, односно за обављање радова.
51. **Прикључно возило за трактор** је прикључно возило које је намењено да буде вучено искључиво од стране трактора.
52. **Прикључак за извођење радова** је изменљиво оруђе које служи обављању пољопривредних, шумских или других радова, и које се у сврху извођења радова поставља или прикључује на моторно возило.
53. **Запрежно возило** је возило које је намењено и оспособљено да га вуче упрегнута животиња.
54. **Трамвај** је шинско возило намењено првенствено за превоз путника, које се креће по шинама и које је ради напајања електричном енергијом повезано на електрични вод.
55. **Војно возило** је свако борбено и неборбено возило и друго возило које је регистровано по посебним прописима министарства надлежног за послове одбране, као и свако друго прописно обележено возило док се по основу извршавања материјалне обавезе, налази на коришћењу у јединицама и установама министарства надлежног за послове одбране и Војске Србије.
56. **Регистровано возило** је возило које је уписано у јединствени регистар возила и за које је издата саобраћајна дозвола, регистарске таблице и регистрациона налепница.

57. **Маса возила** је маса празног возила са свим пуним резервоарима и прописаном опремом.

58. **Носивост** возила је маса до које се возило може оптеретити према декларацији произвођача, при чему се у ту масу рачуна и вертикално оптерећење које возило прима од прикључног возила.

59. **Највећа дозвољена маса возила** је збир масе возила и носивости возила.

60. **Укупна маса возила** је маса возила и маса којом је возило оптерећено (лица и терет).

61. **Највећа дозвољена укупна маса возила**, односно скупа возила, је највећа маса оптерећеног возила, односно скупа возила, који је надлежни државни орган прописао као највећу дозвољену.
62. **Највећа дозвољена маса скупа возила** је збир највећих дозвољених маса возила која чине скуп, умањен за вертикално оптерећење које возило прима од прикључног возила.

63. **Укупна маса скупа возила** је маса оптерећеног скупа возила (лица и терет).

64. **Осовинско оптерећење** је део укупне масе возила у хоризонталном положају којим његова осовина оптерећује коловоз у стању мировања возила.

65. **Преправка возила** је промена конструктивних карактеристика возила којим се мења намена или врста возила, или декларисане техничке карактеристике возила, или декларисане карактеристике уређаја и склопова возила.

66. **Поправка возила** је довођење возила, односно уређаја и склопова возила у исправно стање.

67. **Учесник у саобраћају** је лице које на било који начин учествује у саобраћају.

68. **Возач** је лице које на путу управља возилом.

69. **Пешак** је лице које се креће по путу, односно које по путу сопственом снагом вуче или гура возило, ручна колица, дечје превозно средство, колица за немоћна лица, или лице у дечјем превозном средству, или лице у колицима за немоћна лица које покреће сопственом снагом или снагом мотора, или лице које клизи клизалькама, скијама, санкама или се вози на котураљкама, скејтборду и сл.

70. **Средња (просечна) брзина кретања возила** на одређеној деоници пута, представља количник између дужине те деонице и времена за које возило ту дужину пређе.

71. **Заустављање возила** је сваки прекид кретања возила на путу у трајању до три минута, при чему возач не напушта возило, осим прекида ради поступања по знаку или правилу којим се регулише саобраћај.

72. **Паркирање возила** је сваки прекид кретања возила, осим прекида ради поступања по знаку или правилу којим се регулише саобраћај, које се не сматра заустављањем.

73. **Мимоилажење** је пролажење учесника у саобраћају поред другог учесника у саобраћају који долази из супротног смера.
74. **Претицање** је пролажење учесника у саобраћају поред другог учесника у саобраћају који се креће коловозом у истом смеру.
75. **Обилажење** је пролажење учесника у саобраћају поред другог учесника у саобраћају који се не помера, објекта или препреке на коловозу.
76. **Пропуштање** је радња коју учесник у саобраћају предузима како би омогућио кретање другог учесника у саобраћају који има првенство пролаза, тако да не дође до промене дотадашњег начина кретања учесника у саобраћају који има првенство пролаза, односно до њиховог контакта.
77. **Колона возила** је низ од најмање три возила која су заустављена или се крећу једно иза другог истом саобраћајном траком у истом смеру, чији је начин кретања међусобно условљен и између којих не може без ометања ући друго возило.
78. **Видљивост** је одстојање на коме учесник у саобраћају може јасно видети коловоз.
79. **Прегледност** је одстојање на коме учесник у саобраћају, с обзиром на физичке препреке, може у условима нормалне видљивости јасно видети другог учесника у саобраћају, односно другу могућу препреку на путу.
80. **Услови смањене видљивости** су услови у којима је видљивост мања од 200 m на путу изван насеља, односно 100 m на путу у насељу.
81. **Светлоодбојни прслук** је прслук који рефлектује светлост.
82. **Саобраћајна незгода** је незгода која се догодила на путу или је започета на путу, у којој је учествовало најмање једно возило у покрету и у којој је најмање једно лице погинуло или повређено, или је настала материјална штета.
83. **Европски извештај о саобраћајној незгоди** је прописани образац који учесници у саобраћајној незгоди попуњавају након саобраћајне незгоде са мањом материјалном штетом.
84. **Инструктор вожње** је возач моторног возила који је овлашћен да обавља практичну обуку кандидата за возача.
85. **Испитивач** је лице које у испитној комисији за возачки испит утврђује да ли је кандидат стекао потребна знања и вештине за самостално и безбедно управљање возилом у саобраћају на путу.

86. **Одстојање** је најкраћа уздужна удаљеност између најистуренијих тачака возила, лица, односно објеката.
87. **Растојање** је најкраћа бочна удаљеност између најистуренијих тачака возила, лица, односно објеката.
88. **Возило од историјског значаја (олдтајмер)** је моторно или прикључно возило које представља материјални споменик техничке културе, традиције и друштвеног наслеђа.
89. **Одбачено возило** је возило на путу које је видно запуштено и које није регистровано.
90. **Место за седење** је седиште или простор без седишта са доступним елементима за монтажу седишта или простор без седишта са доступним прикључцима сигурносних појасева, при чему се доступним елементима за монтажу седишта и прикључцима сигурносних појасева сматрају они елементи и прикључци који нису механички онеспособљени.
91. **Саобраћајна сигнализација** је систем средстава, уређаја и ознака за регулисање и вођење саобраћаја.
92. **Саобраћајни знак** је знак којим се употребом графичких, светлосних, бројчаних, словних ознака или других симбола, учесници у саобраћају упозоравају на опасности на путу, стављају им се до знања ограничење, забране и обавезе, односно дају обавештења потребна за безбедно кретање по путу.
93. **Саобраћајна дозвола** је јавна исправа (решење) која са регистрационом налепницом даје право на коришћење возила у саобраћају за време важења регистрационе налепнице.
94. **Регистарска таблица** је ознака на возилу којом се означава да је возило уписано у јединствени регистар возила.
95. **Регистрациона налепница** је ознака којом се одређује да возило може да учествује у саобраћају у одређеном временском року.
96. **Возачка дозвола** је јавна исправа (решење) надлежног органа којим се неком лицу даје право да у саобраћају на путу управља возилом одређене категорије на одређено време.
97. **Дозвола (лиценца) за инструктора вожње, или предавача, или испитивача** је јавна исправа (решење) која лицима даје право да врше практичну обуку, или обављају теоретску наставу, или послове испитивача на одређено време.

98. **Дозвола (лиценца) за контролора техничког прегледа** је јавна исправа (решење) која лицима даје право да обављају технички преглед возила на одређено време.
99. **Психоактивна супстанца** је врста дроге, лека на коме је назначено да се не сме употребљавати пре и за време вожње, као и друга хемијска материја која може утицати на психофизичку способност учесника у саобраћају (осим алкохола).
100. **Дневно време управљања** је укупно време управљања возилом између два дневна одмора или између дневног и недељног одмора.
101. **Дневни одмор** је непрекидни временски период током кога возач слободно располаже својим временом и може бити пуни дневни одмор, када траје најмање 11 сати, или скраћени дневни одмор, када траје најмање 9 сати, а мање од 11 сати.
102. **Недеља** је временски период између понедељка у 00.00 сати и недеље у 24.00 сата.
103. **Недељни одмор** је непрекидни временски период током кога возач слободно располаже својим временом и може бити пуни недељни одмор, када траје најмање 45 сати, или скраћени недељни одмор, када траје најмање 24 сата, а мање од 45 сати. (измене 28. 7. 2010)